

hunc etiam simoniæ modum pertinent varii casus, quos tractat Navarrus in variis consiliis, de Simonia, ut in 47, de illo beneficii præ tensore, qui cum aliquo curiali convenit, ut sibi auxilium ferat ad beneficium obtinendum sub conditione solvendi illi pensionem; et in 57, de alio qui cum aulico paciscitur, ut sibi de vacantibus beneficiis statim notitiam præbeat, promittens se consensurum pensioni imponendæ in favorem ejus. Nam tunc pensio illa, vel, quod perinde est, obligatio ad illam, est pretium, et licet videatur dari pro quodam temporali obsequio, tamen quatenus per illud paratur via ad beneficium, pro ipso beneficio dari censetur. Et similes casus legi possunt in eodem, cons. 59 et sequentibus, et in Manuali, c. 23, n. 107, § *Ad septimum*.

11. Ultimo, addere possumus, sub munere a manu contineri omne donum, quod jure positivo prohibitum est dari pro re spirituali, consistens in jure aliquo habente emolumentum temporale, quod dici potest munus temporale æstimatione juris, etiamsi in se aliquid spirituale sit habens temporale annexum; ut est beneficium datum pro altero beneficio, et similia. Hoc satis constat ex dictis in superioribus de permutationibus prohibitis rerum spiritualium; nam in eis intervenit etiam aliquid per modum pretii, quod non consistit in obsequio vel officio linguæ, ut constat. Ergo si velimus in hac partitione comprehendere omnem simoniam, etiam de jure positivo, recte revocabimus hoc pretium ad munus a manu. Et confirmatur, nam illa bona servant proportionem cum externis bonis fortunæ, seu temporalibus, præsertim cum juribus, quæ incorporalia dicuntur, quæ proprie sub munere a manu comprehenduntur.

CAPUT XXXIX.

QUID SUB MUNERE AB OBSEQUIO COMPREHENDATUR.

1. *Duplex obsequium.* — *Obsequium temporale.* — Duplex obsequium distingui solet in præsentis puncto, temporale scilicet et spirituale, nec immerito, quoniam diversam habent naturam et æstimationem, et ideo etiam in præsentis puncto diversum esse debet de illis iudicium. Obsequium enim temporale dicitur omne opus hominis, quod ad usus et commoditates hominis, sive corporis, sive animæ in sua tantum naturali perfectione spectatæ, ordinatur. Spirituale autem obsequium est omnis functio spiritualis, prout a nobis explicata

est inter materiam simoniæ pertractandam. Inter quæ duo genera tanta est differentia, ut primum pretio sit æstimabile, et vendi possit pro pecunia sine ulla malitia, secundum autem sit omnino invendibile, et inæstimabile pretio; utrumque enim horum ex dictis de materia simoniæ satis probatum relinquitur.

2. *Obsequium temporale de se est sufficiens ad simoniam.* — Hinc ergo manifestum est primo, obsequium temporale, quantum est ex se, sufficiens pretium simoniæ esse posse, si in modo faciendi illud pro re spirituali, vel e converso, si in modo dandi rem spiritualem pro tali obsequio, formalis habitudo pretii supra explicata salvetur. Patet, quia sicut omnis res permanens pecunia æstimabilis, ex se est sufficiens ad pretium, juxta dicta capite præcedenti, ita omnis actio pretio æstimabilis, si pro re alia tribuatur, et secundum condignam æstimationem cum illa commutetur, habebit rationem pretii; sicut e contrario si hujusmodi actiones pro pecunia vendantur, habent rationem mercedum, et ita per locationem et conductionem suo modo venduntur et emuntur, ut supra dictum est. Sic ergo dubium non est, quin tale obsequium possit veram rationem pretii subire, si pro re spirituali obtinenda per se fiat et offeratur, vel e converso poterit habere rationem rei venditæ pro re spirituali subeunte rationem pretii, si pro obtinendo tali obsequio res spiritualis tradatur. Nam hæ denominationes pretii et mercedis, inter res quæ permutantur, quando propria pecunia non intervenit, reciproca esse possunt ut dixi, et ex intentione contrahentium pendere potest unius vel alterius applicatio ad rem unam, potius quam ad aliam. Unde etiam dubium non est quin dare spirituale donum propter obsequium temporale sub hac formalitate spectatum, sit simonia, quia hoc clamant omnia jura supra allegata, et ratio naturalis, quæ ex dictis oritur, id convincit, suppositis principiis statutis de malitia simoniæ, nam illa est vera venditio, seu conditio, seu commutatio rei temporalis pro spirituali. De hoc ergo nulla est controversia, sed propter usum et casus morales oportet exponere, quando et quomodo possint obsequia hæc fieri, et spiritualia obsequentibus præstari sine labe simoniæ.

3. *Non ita spirituale.* — Secundo, de obsequio spirituali est etiam certum, illud secundum se spectatum et ex natura sua non posse esse pretium rei spiritualis ad simoniam sufficiens, quia supra ostensum est, in commuta-

tionem rei spiritualis pro alia spirituali, non committi simoniam, ac subinde rem spiritualem datam pro altera spirituali, ut sic, ex se non esse pretium simoniæ. Obsequium autem spirituale eadem conditionem et dignitatem quoad hoc habet, quam aliæ res spirituales, et ideo natura sua non est æstimabile pretio, ideoque supra dictum est sine simonia vendi non posse pro re temporalis. Ergo e converso in præsentis, quamvis pro alia re spirituali fiat, vel aliquid spirituale donetur ut tale obsequium fiat, et pro illo, etiam sub expressa conditione et pacto, non est simonia ex natura rei; ergo nec tale obsequium ex se habere potest rationem pretii simoniæ respectu alterius rei spiritualis. Et in hoc etiam nulla est controversia. Quia vero jure ecclesiastico multæ commutationes inter spiritualia prohibita sunt, ut simoniæ, ideo necessarium est exponere quando et quomodo committi possit simonia propter obsequium spirituale impositum, vel solutum per retributionem aliquam spiritualem; nam tunc illud obsequium habebit rationem pretii ad simoniam sufficientis saltem ex jure positivo. Hæc ergo duo a nobis exponenda sunt.

4. Ulterius vero advertendum est, duobus modis posse beneficium (de hoc enim semper loquimur, quia frequentius accidit; cum proportionem vero idem est de reliquis spiritualibus donis) dari propter obsequia: primo, propter præcedentia obsequia; secundo, propter sequentia, seu imponendo onus alicujus obsequii in futurum. Potestque rursus tale opus adungi ipsi beneficio, vel potius beneficium annecti oneri tanquam officio propter quod datur, ut propter legendam grammaticam, vel theologiam, vel ad concionandum. Vel potest imponi ipsi personæ, dando illi beneficium cum onere et obligatione faciendi tale obsequium, ad quod ipsum officium non obligat, ut ad docendum, vel concionandum, etc.

5. *Prima conclusio.* — Dico jam primo: dare et accipere beneficium spirituale propter obsequia et beneficia temporalia jam facta, in eorum recompensationem, et quasi solutionem debiti et obligationis ex justitia, ad condignam mercedem tribuendam, simonia est; moveri autem ex hujusmodi servitiis ad dandum beneficium gratis, et ultra omne debitum, non est simonia. Est communis et clara ex D. Thom., dicta q. 100, art. 5; Soto, lib. 9, quest. 7, art. 3; Viet. supra, n. 36; Adrian., d. Quodlib. 9, artic. 2, et aliis Theologis, 4, d. 25; Gloss., in cap. *Cum essent*, de Simon.,

quam ibi Panormitanus et alii approbant. Item Glossa, in cap. *Sunt nonnulli*, 114, 1, quest. 1, ibidem probata ab aliis. Patetque prima pars, quia tunc datur beneficium in solutionem ejusdem debiti temporali; diximus autem præcedenti capit. esse simoniam dare beneficium pro remissione debiti pecuniarii; ergo idem est in præsentis; parum enim refert quod tale debitum resultet ex obsequio, nam tandem in pecuniarium resolvitur. Unde colligitur obiter nihil referre, quod talia obsequia fuerint honesta vel turpia, sed pensandum esse an ex illis orta fuerit vera obligatio justitiæ ad condignam compensationem temporalem, quia tunc proxime datur beneficium ad extinguendum temporale debitum, et ideo impertinens est, quod ex honesta vel turpi radice duxerit originem. Unde obiter addo, idem esse dicendum, licet obsequium a quo orta est obligatio, fuerit spirituale, si debitum inde resultans est de dando competenti stipendio sustentationis; ut, verbi gratia, Episcopus habet vicarium ad spiritualis jurisdictionis usum, cui teretur dare singulis annis competens salarium; nihil tamen confert per aliquot annos, et postea dando illi beneficium, vult liberari omni debito; plane simoniam committit, quia debitum illud, licet ortum fuerit ex ministerio spirituali, jam est mere temporale, et pro illius remissione datur beneficium.

6. Secunda vero pars probatur ex dictis, c. 36, de consanguinitate; nam tunc obsequia non habent rationem pretii, sed solum conciliant benevolentiam, a qua procedit gratuita beneficii collatio; ergo. Declaratur, nam Episcopus conferens hoc modo beneficium famulo, nihil recipit ab ipso pro beneficio; si enim aliquid reciperet, maxime obsequium; sed hoc non, quia, ut supponitur, vel nihil ratione illius debet famulo, quia illi convenientem sustentationem et stipendium dedit, vel, si aliquid debet, non intendit liberari ab illo debito per collationem beneficii, alioquin non intenderet gratis et ex benevolentia dare, ut in casu supponitur. Quapropter, ut hic modus conferendi beneficium propter obsequia locum habeat, moraliter loquendo, necessarium est ut talis famulus habeat a patrono justam recompensationem temporalem suo servitio proportionatam; tunc enim sine ullo scrupulo simoniæ datur beneficium famulo, quia datur ultra omne debitum justitiæ, ac subinde gratis; nam, licet gratitudo aliqua, vel amicitia, seu benevolentia ex servitio familiari conciliata intercedat, non tollit ratio-

nem gratuita donationis. Unde etiam infero non oportere hic distinguere de turpi vel honesto obsequio, vel in privatam, vel publicam utilitatem, aut in corporale, vel spirituale commodum. Ita docet expresse Soto, dicta quaestione 9, articulo tertio, et sentit Victor., numero 36, 37; et Cajetanus, dicto articulo quinto. Alii vero auctores interdum his distinctionibus utuntur, ut patet ex D. Thom., dicto articulo quinto, ad 1; et Anton., 2 part., titulo primo, capite quarto, § 2, et capite 5, § 5; et Glossis, et Canonistis citatis; Sylvest., verb. *Simonia*, quaestione decima sexta, § *Quartum*; Tabien. numero duodecimo. Sed revera, si loquamur de simonia propria, non refert quod obsequium sit ad bonum vel malum finem, justum vel injustum: nam si respiciatur in ratione pretii, semper facit simoniam, ut in superiori puncto dixi. Si vero non sit pretium, sed tantum moveat dicto modo ex quadam gratitudine, licet humana et indiscreta, non faciet propriam simoniam, quia non obstat quominus beneficium gratis tribuatur. Poterit autem illa distinctio conferre, ut provisio sit justa vel injusta, et personarum acceptio, aut infidelis dispensatio, aut turpis etiam carnalis affectio; juxta varias enim circumstantias possunt varia vitia committi, et hoc intendunt dicti auctores, et late utuntur nomine simoniae, pro quacumque indigna et carnali provisione beneficii, maxime quia praesumptio esse potest de illo, qui sic confert, quod etiam simoniace conferat.

7. *Obiectio de obsequentibus praelatis, et principibus.* — *Responsio.* — Sed contra, quia frequens est consuetudo, quod multi praestant varia obsequia et comitatus ecclesiasticis praelatis, sine ulla mercede vel recompensatione temporali, sed tantum spe beneficii alicujus, vel favoris ad illud obtinendum, et postea praelatus conferendo beneficium satisfacit suae obligationi sine ullo scrupulo simoniae; ergo non semper est necessarium ad vitandam simoniam, ut obsequia condigno stipendio temporali praemiantur. Imo temporales principes habentes jus praesentandi, solent habere magnam familiam servientium, fere pro nihilo, et praesentando ad beneficia remunerant servitia absque alia temporali satisfactione. Respondeo dupliciter fieri posse illa obsequia vel servitia ex parte obsequentium: primo, sine ullo pacto expresso vel tacito inter praelatum seu principem, et servientem seu obsequentem, ita ut ex obsequio nulla obligatio justitiae oriatur in praelato adtribuendam sustentatio-

nem vel mercedem; et tunc ex utraque parte potest fieri obsequium, et beneficii collatio, vel praesentatio aut procuratio, sine simonia, quia utrumque fit simpliciter gratis, licet cum aliquo respectu gratitudinis. Quod etiam in munere a manu locum habet, nam conferre antecedenter aliqua munera sine ullo pacto, solum ad conciliandam benevolentiam, licet fiat spe gratitudinis, simoniace non est, ut c. 36 diximus; et consequenter dare beneficium ex intentione gratitudinis sine alio respectu pretii, simonia non est, ut infra dicam; idem ergo est in praedictis obsequiis. Alio vero modo contingit servire principi aut praelato in officio, vel servitio necessario, ubi necesse est ut intercedat pactum saltem implicitum; nam tales famuli ex officio serviunt, et ex ipso servitio voluntarie acceptato nascitur intrinsece obligatio justitiae ad reddendam mercedem operariis. De hoc ergo genere obsequii procedit conclusio posita. Neque video quomodo possint excusari a simonia, qui volunt ab his famulis serviri et ministrari, sola, vel fere sola spe spiritualis remunerationis, cum solo futuro commodo temporali annexo spirituali, quia necesse est ut temporale obsequium et debitum per donum spirituale persolvant. Necesse est ergo ut hi principes, vel praelati tribuant justum stipendium, saltem minimum in ea latitudine; tunc enim habere poterunt locum aliae gratuita remunerationis, et non alias.

8. *Secunda conclusio.* — Dico secundo: si beneficium detur cum onere, et sub conditione exhibendi aliquod obsequium temporale non annexum beneficio, simonia est, et tunc obsequium respicitur ut pretium, saltem promissum. Haec assertio sequitur ex praecedenti: nam eadem ratio est promissionis in futurum, et solutionis praexistentis debiti, et ita jura, quae unum prohibent, aliud etiam consequenter vetant. Probat ergo assertio ex c. *Cum essent*, de *Simonia*, ubi promissio cuidam facta de beneficio illi praestando, si negotium quoddam promittentis in Romana curia promoveret, simoniaca censetur; quia beneficium dandum erat pro munere ab obsequio; ergo, si daretur antea sub illa conditione et obligatione, vel si post exhibitum obsequium impleta fuisset promissio, collatio fuisset simoniaca: nam haec omnia ejusdem sunt rationis. Et ita notant ibi Gloss. et Doctores. Atque sic dixit Vict., d. Relect., n. 6, quod si quis daret beneficium ut doceretur sibi geometria, esset simoniacus; quia labor ille docendi geometriam temporalis

est, et vendibilis, et non est annexus beneficio; et idem sentit de doctrina Theologiae, et a fortiori de qualibet alia simili actione, ut expressius declaravit Soto, quaestione quinta, articulo primo, verb. *Ex his*. Haec autem, et tota conclusio intelligenda sunt cum proportionem ad assertionem praecedentem. Nam, si Episcopus det beneficium alicui homini docto vel industrio, gratis et sine ullo pacto, cum intentione habendi illum benevolam et familiarum, et cum spe quod postea ab eo docebitur vel juvabitur ex sola gratitudine et amicitia, non erit simoniacus mentalis, dans beneficium cum hac intentione, nec realis, postea accipiens obsequia gratuita, et eadem intentione collata. Est enim quoad hoc spiritualium donorum et temporalium eadem ratio; nam etiam spiritualia dari possunt cum spe gratitudinis, quia hoc non tollit quin gratis dentur, sicut de mutuo dixit D. Thomas 2. 2, quaest. 78, art. 2, ad 2.

9. *Tertia conclusio.* — Dico tertio: quando obsequium temporale est annexum rei spirituali, ut beneficio, licitum est illud dare cum obligatione talis oneris. Unde dum beneficium vacat, licitum etiam est illi de novo annexere aliquod obsequium Ecclesiae etiam temporale, et sic dare beneficium acceptanti tale onus, et non alias, nec erit simonia, dummodo annexio facta sit ab eo qui habet potestatem. Tota conclusio est certissima ex usu Ecclesiae, et ex jure, c. 1 et 4, de Magist., ubi praecipitur dare beneficium ad legendam grammaticam et theologiam. Et idem statuitur, et confirmatur in Tridentin., sess. 5, c. 5, de Ref., et sess. 23, c. 18. Constat autem ex supra dictis, munus docendi temporale esse et vendibile. Et eadem ratione solent dari beneficia cum onere cantandi, aut ministrandi in officio sacristae, aut thesaurarii, et similibus obsequiis, quae temporalia sunt. Ratio vero est, quia redditus ecclesiastici non solum sunt ad spiritualia ministeria, sed etiam ad temporalia necessaria Ecclesiae, et ideo sicut potest praebenda, quatenus temporalis est, annexi spirituali muneri, ita etiam, quantum est de se, dari potest propter obsequium temporale. Unde etiam potest una et eadem praebenda conferri propter utrumque ministerium temporale et spirituale, quia potest habere redditus utriusque ministerio proportionatos, et ipsa ministeria possunt inter se esse compatibilia, et diversis temporibus fieri. Sic ergo beneficium habens annexum ministerium temporale potest conferri sub expressa illius oneris conditione,

quia illud non est pretium, sed est opus, pro quo simul cum spirituali ministerio datur stipendium. Unde licet illa conditio in ipsa collatione exprimat, non officit, quia in ipso beneficio inest. Atque ita etiam constat quod licet beneficium antea non habeat tale onus annexum, potest dum vacat ei adjungi, si ad bonum Ecclesiae ita expediat, ut ex Concilio Tridentino supra aperte constat. Quia institutio beneficii ad hoc vel illud ministerium humana est, et per Ecclesiae pastores mutari potest; nam ad illos pertinet dispensatio talium honorum. Facta ergo illa annexione, clarum est posse beneficium sub tali onere conferri, etiam sub expressa conditione, quia nihilominus gratis beneficium confertur secundum id quod est, et per conditionem expressam nihil additur nec exigitur pro beneficii collatione.

10. *Ad quem spectet haec annexio.* — Ex dictis vero non obscure colligi potest, hoc genus annexionis et quasi impositionis non habere locum, nisi ubi res spiritualis, quae principaliter confertur, habeat annexa temporalia commoda, quibus temporale obsequium proportionatum sit. Nam dare aliquid pure spirituale, adjungendo illi temporale obsequium, plane esset dare spirituale pro temporali, tanquam pro pretio. Quia obsequium onerosum non potest habere rationem stipendii sustentationis, nam potius ipsum meretur tale stipendium; ergo datur ipsum spirituale bonum tanquam in satisfactionem pro temporali obsequio, quod simoniace est. Exemplo res declaratur, quia jus eligendi, verbi gratia, est pure spirituale, et jus praesentandi suo modo, quae jura nullos habent redditus annexos, ut supponimus; si ergo alicui daretur jus eligendi sub conditione gerendi negotia ecclesiae temporalia gratis, et sine ullo stipendio, certe venderetur spirituale jus pro temporali obsequio; secus vero est in beneficio, quod habet fructus. Declaratur etiam optime ex pecuniaria pensione, nam imponere illam super jus, vel spirituale officium, vel ministerium, nullos habentia temporales redditus, plane esset simoniace; ergo idem est in temporali obsequio, nam aequivalent, ut dixi. Quis autem possit facere hanc annexionem, non spectat ad hunc locum; certum est autem posse fieri a Papa universaliter; ab Episcopis autem in casibus sibi a jure vel consuetudine concessis. Certum item est non posse Episcopum, regulariter loquendo, sua auctoritate facere hanc annexionem in suam peculiarem commoditatem, applicando beneficiorum redditus ad privata ob-

sequia domus vel familiæ suæ, quia ad hoc habet redditus sui episcopatus, nec potest talia onera beneficiis imponere, ut patet ex capit. *Prohibemus*, de Censib., et arg. cap. ult., 1, quæst. 3. Quæ regula generalis est, licet in casu possit habere exceptionem modo præscripto in cap. unic. Ut ecclesiastica benef., etc., in fin., et ut sumitur ex capit. *Constitutus*, de Religiosis dom. Secus est de Pontifice, qui universalem habet administrationem, et potest novum jus condere, et ad proprios usus redditus applicare, dummodo id faciat ut fidelis dispensator et prudens. Et hæc de temporali obsequio.

11. *Quarta conclusio.* — Dico quarto: obsequium spirituale jam exhibitum non potest habere rationem pretii ad simoniam sufficientis, nisi in aliquid temporale rescivatur, vel præcesserit pactum per Ecclesiam prohibitum. Prior pars declaratur ex supra dictis. Primo, quia commutatio inter spiritualia, ut talia sunt, non est simoniaca de jure naturæ; nec in hac specie, de qua nunc tractamus, invenitur prohibita, ut supponitur; ergo. Declaratur amplius, et probatur posterior pars; nam si obsequium spirituale jam supponitur exhibitum, vel fuit mere voluntarie factum, sine ullo pacto, vel conventione, et tunc jam non potest habere rationem pretii, quia nihil potest pro illo ex justitia exigere, ut constat; vel factum est ex aliqua conventione pro alia re spirituali, et sic sive res promissa exhibeatur, sive alia æquivalens etiam spiritualis, semper manet commutatio inter spiritualia, et sic non intervenit propria ratio pretii, seclusa prohibitione. Potest autem contingere ut spirituale obsequium sit prius exhibitum cum conditione, naturali jure ibi contenta, recipiendi stipendium sustentationis justum et proportionatum. Si quis ergo tunc vellet per spirituale beneficium exhibitum satisfacere priori obligationi, et liberari a debito stipendii, jam daretur spirituale pro temporali; quia præcedens obsequium, licet spirituale fuerit, peperit obligationem de re temporali, ut in præcedenti puncto declaravi, et sentiunt Vict. et Sot., locis citatis, et in sequenti assertione exempla eorum adhibebimus. Nam quoad hoc eadem est ratio de pacto in futurum, et de solutione præcedentis obsequii, quia necesse est fieri ex tacito pacto, vel conventionem partium. Addidi etiam: *Nisi præcesserit pactum prohibitum*, quia ex hoc capite potest intervenire simonia, ut supra dictum est, et in sequenti etiam puncto dicitur.

12. *Quinta conclusio.* — Dico ergo quinto: obligari ex pacto ad obsequium spirituale pro spirituali beneficio, licet non sit jure naturæ prohibitum, tamen simonia est contra jus ecclesiasticum, et ita dare beneficium, imponendo personæ tale onus obsequii spiritualis, quod non est beneficio conjunctum, simonia est, saltem contra ecclesiasticum jus. Prima pars de jure naturæ supponitur ex principio sæpe repetito, nam eadem est ratio de permutatione rerum aut jurium spiritualium inter se, et de permutatione spiritualis juris pro spirituali obsequio. Exempla sunt, si Episcopus vicario suo promittat beneficium, si prius per aliquot annos in spiritualibus sibi ministret, et similia; talia enim pacta non sunt contra jus naturæ, juxta supra dicta. Dico autem nunc esse contra jus ecclesiasticum. Simile esset, si daret Episcopus vicario beneficium cum onere ministrandi in spiritualibus (quæ ad beneficium non pertinent), solum ratione beneficii, et sic de aliis. Hoc ergo modo obsequium illud, licet spirituale, subit rationem pretii. Assertio hæc sic declarata sumitur ex communi sententia canonistarum, dicentium absolute, spiritualia non posse conferri sub modo, id est, sub obligatione personali, ut sic dicam, et non reali, quæ talibus spiritualibus annexa non sit. Ita Glos., in c. *Tua nos*, de Simon., verb. *Conventio*, et in c. unic. Ut Ecclesiast. benef., etc., verb. *Sub modo*; item in c. *Ex parte*, de Offic. deleg.; Redoan., 2 p. c. 6; Rebuff., in Pract., tit. de Requisit. ad collat. ben., num. 2. Isti tamen auctores loquuntur in generali de modo et conditione.

13. *Non licet electoribus invicem pro amicis ex conventionem assentiri.* — In particulari vero etiam de modo spiritualis obsequii videtur loqui Panor., in c. *Significatum*, de Præben., num. 7, in fine, et alii ibi; expressius idem Abbas, in c. *Cum essent*, de Simon., num. 5; Anton., 2 p., tit. 1, c. 4, § 2, et c. 5, § 5; Sylvest., dicta q. 16. Melius Victor., dicta Relect., n. 36, ubi non probat pacta, quæ aliqui Episcopi facere solent cum vicariis vel ministris suis: Dabo tali salarium quinquaginta aureorum, donec dederò, vel nisi intra tale tempus dederò tibi beneficium centum aureorum. Quod prius docuit Major, 4, d. 25, q. 3, conclus. 6, contra Hostiens., in dicto c. *Cum essent*, de Simon., num. 1, 2 et 3; Navar. autem, in Manual., c. 25, n. 113, dicit Majorem consentire Hostiensi, existimantem se contradicere illi, exponitque dictum Hostiensis esse

intelligendum, modo nullum pactum intercedat de gratis serviendo post beneficium collatum, et a fortiori nec de remittenda pensione debita pro servitio facto ante receptum beneficium. Sed neque Hostiensis satis hoc explicat, neque communis sensus illorum verborum videtur talis esse, alias superflue adderetur illa conditio; sed non oportet de facto contendere, quando de jure constat. Probatur ergo assertio prima exemplis: nam, si patronus beneficii præsentaret aliquem, sub onere dicendi tot missas pro se, vel sua intentione, ad quas beneficium non obligat, sine dubio peccaret graviter. Item si quis daret beneficium alicui sub conditione recitandi quotidie litaniam pro se, vel quidpiam simile. Nec objiciatur consuetudo Episcoporum, qui illis, quibus ordines conferunt, certas missas, vel preces imponunt, quia non dant ordinem sub tali conditione, vel modo, sed vel illa petunt, quasi ex gratitudine, vel ut Ecclesiæ pastores habent ex consuetudine jurisdictionem ad imponendum illud onus, vel præceptum, quod censi potest jam esse quasi consuetudine annexum ordinationi. Præterea huc spectant multa exempla supra insinuata, tractando de permutatione spiritualium inter se; nam si patronus præsentet, imponendo alteri onus eligendi, illud dici potest esse munus ab obsequio spirituali, et tamen simoniacum est. Item est, si duo vel tres electores inter se conveniant, ut sibi invicem obsequantur, nunc unius amicum eligendò, postea amicum alterius, et sic de cæteris; hæc enim et similia simoniaca sunt, saltem quia prohibita, ut supra diximus, et reducuntur ad hoc munus ab obsequio.

14. *Promissio beneficii pro electione damnatur.* — Et hoc modo est de hac re textus expressus, in c. *De hoc*, de Simon., ubi promittere beneficium pro electione ad episcopatum, simoniam esse declaratur. In qua si consideretur beneficium ut pretium datum pro electione, est simonia a munere a manu; si vero consideretur vox electionis, ut data pro beneficio, est munus ab obsequio, et tamen sicut beneficium spirituale est, ita etiam vox electionis, ut notavit Panormitanus, in cap. *Matthæus*, eod. Huc accedunt omnia jura, quæ prohibent pacta, conventiones et modos in spiritualibus, præsertim in his quæ ad beneficia ecclesiastica spectant, sub quibus comprehenduntur omnia obsequia, seu ministeria ecclesiastica ad eorum provisionem ordinata, ut supra vidimus. Ergo dare ex pacto aliquid

spirituale pro his obsequiis, vel obsequia ipsa præstare pro beneficio vel alia simili re obtinenda, sub his prohibitionibus continetur. Accedit, quod ordinarie talia obsequia habent annexum aliquid temporale, vel debitum ejus, saltem per modum stipendii sustentationis, et sic cum talia obsequia præstantur pro re spirituali, remittendo temporale annexum, virtute datur temporale pro spirituali, et tunc jam simonia esset contra jus naturale, si hoc esset principaliter intentum. Denique in his pactis semper intervenit obligatio cum magno onere temporali, et prætio æstimabili; ergo illam assumere ex promissione beneficii, simonia est.

15. Et ideo dixi in assertionem, *obligari ex pacto*, quia, si nulla interveniat conventio, et aliquis ministret prælato in spiritualibus animo gratuito, licet speret promotionem ab illo gratis etiam faciendam, nulla est simonia, ut a fortiori sequitur ex dictis de obsequio temporali. Semper autem videtur necessarium, ut si ex officio ministrat, alatur ab Episcopo, sufficientemque sustentationem recipiat, alias censeretur Episcopus, pro beneficio quod illi confert, recipere quicquid in bonis suis lucratur, nullum conferendo salarium servienti etiam in spiritualibus. Sicut etiam simoniam committeret examinatur, vel vicarius Episcopi, qui habens curatum beneficium a quo abest, curam suæ ecclesiæ committeret alicui clerico, tacite vel expresse illi promittens obtentionem alterius beneficii, ut ipse sine salario sustentationis inserviat. Hæc enim et similia expresse sunt contra jus ecclesiasticum, et quatenus resolvuntur in temporalia commoda, proxime accedunt ad simoniam contra jus divinum.

16. *Sexta conclusio.* — Dico sexto: si obsequium spirituale annexum sit beneficio aut dignitati spirituali, non potest habere rationem pretii, nec erit simonia conferre beneficium sub tali onere et conditione expressa. Quod verum habet, sive annexio illa sit antiqua ab institutione beneficii, sive denuo facta sit, beneficio vacante, ab eo qui legitimam potestatem habet. Prima pars est per se evidens ex ipsa natura talium rerum, et quia ibi nullum intervenit pactum, sed transit res cum suo onere; vel si pactum exprinatur, nihil per illud additur, sed explicatur id quod inest, quod non nocet, et potest prodesse ad tollendam omnem ignorantiam et tergiversationem. Denique ex posteriori parte a fortiori concluditur prior; illa autem posterior pars

expresse traditur in c. *Significatum*, de Præbend., ubi Glos., Panor. et omnes id notant. Item Abb., in c. *Jacobus*, n. 3, de Sim.; Innoc., in c. 3 Ne Prælat. vic. suas. Et D. Thom. ita etiam exposuit textum illum in 4, dist. 25, q. 3, art. 3, q. 1, ad 5. Et potest optime et facile ita intelligi.

17. Si tamen textus ille attente consideretur, non videtur onus illud, *dicendi quotidie missam de S. Maria*, fuisse annexum præexistenti beneficio habenti alia spiritualia onera, sed potius præbendam quamdam fuisse ab aliis spiritualibus functionibus, et fortasse a numero canonicorum separatam, et applicatam ad illud obsequium missæ quotidianæ, et ita fuisse quasi novum beneficium institutum, cujus præbenda annexa fuit illi officio missæ quotidianæ, quod significant verba illa Papæ: *Quam siquidem institutionem eatenus confirmamus*. Et ita manifestum est institutionem fuisse sanctam et puram (supposita potestate instituentium), quia illo modo sunt omnia beneficia ecclesiastica instituta, et hæc est natura eorum, orta ex illo principio: *Dignus est operarius mercede sua*. Et sic etiam in rigore nullum fuit ibi necessarium pactum, sed quia nova erat institutio, illam explicare oportebat, et hunc sensum videtur ibi amplecti Panorm., n. 7, Decius, et alii. Verumtamen, etiamsi ibi non fuisset proprium beneficium institutum, sed præbenda illa applicata pro illo ministerio, optima fuisset conditio, quia non dabatur præbenda in pretium missarum, sed partim in stipendium sustentationis, partim propter obligationem tam gravem quotidie dicendi talem missam, et nunquam dimittendi illam ecclesiam sine consensu præpositi et capituli ejus. Et hac ratione, licet ibi pactum intervenisset, nulla esset simonia, ut supra dictum est. Et hoc ultimo modo videtur intellexisse textum illum Major, 4, distinct. 23, q. 6, ad 1, in fine; et omnia sunt vera, quicquid sit de intentione textus, quæ magis fuisse videtur, quam secundo loco posui. Ex illa tamen optime colligitur, etiam potuisse onus illud spirituale adungi priori beneficio, habenti alia spiritualia onera, si alias secundum prudentem æstimationem nimia non sint, in quo esse posset aliqua imprudentia, vel injustitia, non tamen simonia, si alioquin annexio sit ab habente potestatem, quia non est major ratio de additione, quam de nova institutione, et ita semper ille textus probat hanc veritatem. Quam a fortiori etiam confirmant omnia, quæ de

temporali obsequio in tertia assertionem dicta sunt. Potest autem hic etiam inquiri, quis habeat hanc potestatem addendi beneficii nova spiritualia onera. Sed hoc ad materiam de beneficiis spectat; ordinarie autem ad Episcopos hoc spectat, vel prælatos habentes jurisdictionem episcopalem, vel solos, vel cum capitulo, juxta dict. c. *Significatum*, et alia quæ habentur 10, quæst. 1. Et favet Tridentinum, sess. 24, cap. 10 de Reformatione.

18. *Ultimum dubium. — Resolutio.* — Sed quæri tandem hic potest, an spirituale obsequium possit etiam annecti rei temporali, vel res temporalis ecclesiæ relinqui sub conditione vel modo præstandi aliquod obsequium spirituale. Innocentius enim, in cap. 3 Ne Prælat. vices suas, negat posse id fieri sine simonia, quia jam obsequium illud venderetur, et in pactum reduceretur pro re temporali, quod et per se malum est, et jure prohibitum. Quam sententiam sequuntur aliqui canonistæ, ut Anan. et Anchar., in dicto capite 3; Panor., d. cap. *Significatum*, n. 7. Et juxta hanc sententiam dixit Richard., in 4, distinct. 23, artic. 3, quæst. 2, ad 2, non licere dare pecuniam ecclesiæ cum pacto de anniversario celebrando, sed debere simpliciter dari, et tunc ecclesiam teneri quasi in gratitudinem. Sed in hoc nullam video difficultatem, sed solum in verbis posse esse dissensionem. Dico ergo sine dubio licitum esse, temporale aliquid dare ecclesiæ cum onere alicujus obsequii spiritualis, obligando ad illud non tantum ex gratitudine, sed etiam ex justitia, imo adhibendo expressam conditionem, ut alias non detur; vel quod, si ecclesia non adimpleverit conditionem, seu modum, privetur tali re temporali, seu legato. Totum hoc est tam clarum ex usu Ecclesiæ, ut non possit in controversiam adduci. Exempla sunt, si fundus donatur ecclesiæ, ut ibi sacellum ædificetur, et non alias, vel si legetur annuus census, ut tale anniversarium fiat, vel si non fiat, detur pauperibus vel hæredibus, et sic de similibus, nam in his nulla intervenit simoniæ umbra.

19. Probat, quia nec est simonia contra jus divinum, nec contra ecclesiasticum; ergo nulla. Prior pars probatur, quia ibi non emittitur spirituale per temporale oblatum, sed relinquitur, seu donatur temporale ad certum usum spiritualem, quem licite et sancte habere potest. Cum ergo unusquisque possit sua temporalia bona relinquere, et donare cum quacumque conditione, vel modo alias honesto pro suo arbitrio, etiam omnes illæ dispo-

sitiones licitæ sunt, et sine ulla umbra simoniæ. Assumptum patet, quia res temporalis sancte consecratur ad spirituale usum; ergo licitum est habenti argentum, illud donare ecclesiæ, ut ex illo fiat calix, et dicatur divino cultui, et non alias, et fundus, ut in ecclesiam dicatur, et non alias. Item licitum est vineam aut villam deputare, ut fiant ecclesiastica bona, ex quibus alantur clerici; ergo licitum est sub illo modo relinquere talia bona ecclesiæ, et non alias. Denique dare stipendium in elemosynam, ut missæ dicantur, obligando ex justitia clericum qui pitantiam recipit, ut missam faciat, non est simonia, ut infra dicitur; sed hic est legitimus sensus illarum dispositionum (ut bene advertit Antonin., corrigens tacite, vel declarans dictum Richard., 2 parte, titulo primo, capite quinto, § 16, versic. *Pro celebratione*); ergo nulla ibi intervenit simonia. Erit autem de nomine quæstio, an tunc dicenda sint obsequia spiritualia annecti rebus temporalibus, quod videntur canonistæ horruisse, vel potius dicendum sit tunc temporalia relinquere, ut sint annexa, et per prælatos ecclesiæ annectantur spiritualibus, seu ut talia acceptentur, et non alias. Et hic posterior modus loquendi castior est, et omnem tollit difficultatem.

20. Altera vero pars de jure ecclesiastico probatur, quia nullum est tale jus prohibens; imo sunt multa, quæ hujusmodi facta approbant, vel licita esse supponunt. Nam in capitulo, *Olim*, de Restitut. spoliat., justa censetur fuisse concessio domus sub conditione instituendi in illa oratorium, et aliis conditionibus quæ ibi narrantur; et in capitulo *Verum*, de Conditionibus apposit., supponitur posse aliqua donari ecclesiæ sub conditione, et servandam esse conditionem; si tamen non impleatur, non posse revocari donationem, nisi id sit expressum in donatione. Loquitur autem sine dubio de conditionibus consuetis in Ecclesia, quæ esse solent de his spiritualibus oneribus. Et in capitulo ultim. de Testamentis, non solum approbantur similia legata, sed etiam tanquam pia ab onere quartæ funeralis eximuntur. Et idem habetur in c. *Ea parte*, 3, ver. *Sign.* Et eadem legata approbantur in Clem. *Dudum*, de Sepul., licet illa exemptio a quarta limitetur quoad mendicantes, quod ad præsens non spectat. Atque ita hæc sententia communis est, quam tenet aperte Major, d. q. 6, ad 1 et 2; Gabriel, lect. 28, in Canon. lit. L. et sequentibus, refert Scot., Quodl. 20; L. Thom. etiam, dicta

q. 100, art. 3, ad 2, hæc omnia approbat, et declarat intelligenda esse in sensu supra dicto, quod dantur talia in stipendium, non in pretium.

21. Addit vero D. Thomas obscurum verbum: *Si autem hujusmodi pacto interveniente fiant, vel intentione emptionis et venditionis, committi simoniam*. Unde Sylvester, verb. *Simonia*, q. 9, vers. *Tertium*, et *Septimum*, et latius in Ros. aur., casu 58, ait, licet ex natura rei hæc non sit simonia, tamen interveniente pacto, esse contra jus ecclesiasticum. Sed hoc posterius falsum est, ut dixi. Nec existimo illum fuisse sensum D. Thomæ, sed priora ejus verba intelligenda esse juxta posteriora, utique de pacto emptionis et venditionis. Explicuit enim quomodo possit ibi committi simonia conventionalis vel mentalis; unde sicut mentalis non est, nisi venditio et pretium intendatur, ita nec conventionalis erit propter quodcumque pactum, sed propter contractum emptionis, vel alium illicitum, qui in ipsamet conditione, seu donatione tali modo facta, intrinsece non insit; hoc enim separare impossibile est, et ita verbum D. Thomæ aliter intellectum destrueret positionem. Denique infra ostendemus, pactum de stipendio non esse per se illicitum neque prohibitum; hoc autem pactum, quod hic intervenire potest, ejusdem rationis est, ut constat. Et ita omnes auctores quos ibi referemus, in hanc sententiam consentiunt: et ex ibi dicendis amplius explicabitur et confirmabitur.

CAPUT XL.

QUID SUB MUNERE A LINGUA COMPREHENDATUR?

1. *Utrum dare beneficium propter preces sit simonia. — Prima opinio affirmat simpliciter. — Fundamentum.* — Hoc loco non oportet distinguere de spirituali et temporali munere a lingua; nam, licet etiam lingua suum habeat spirituale munus, illudque honestissimum, ut voce orare, cantare, et laudare Deum, tamen illud ad obsequia spiritualia pertinet, quæ Deo exhiberi possunt et Ecclesiæ, et quæ unus fidelis potest in aliorum utilitatem spiritualem præstare; hoc ergo munus spirituale sub munere ab obsequio comprehensum a nobis est. Munus ergo a lingua, quod nunc consideramus, temporale est, et, ut proprie loquamur, mere humanum, complectens humanas preces, supplicationes, et